

Arquitectura de
Ludwig Mies van der Rohe i Lilly Reich
a l'Exposició Internacional
de Barcelona de 1929

09.18
Olga Felip Ordís

2.8 Palau d'Arts Gràfiques

2.8.1 — El Palau

2.8.2 — Espais d'exposició

2.8.3 — Exposicions

GR — Arts Gràfiques

— *Arts Gràfiques i del Llibre*

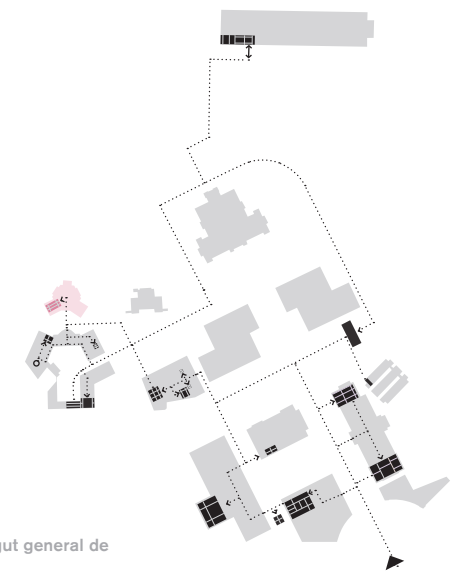
— *Indústria del Paper i del Llibre*

— *Tintes d'Imprempta*

— *Maquinària per a la Indústria Editorial*

01 | Palau d'Arts Gràfiques:
Obra dels arquitectes Raimon Duran
i Pelai Martínez
Arxiu Nacional de Catalunya, ANC
Gabriel Casas

02 | Plànol del recorregut general de
la Secció Alemanya.
Dibuix de l'autora

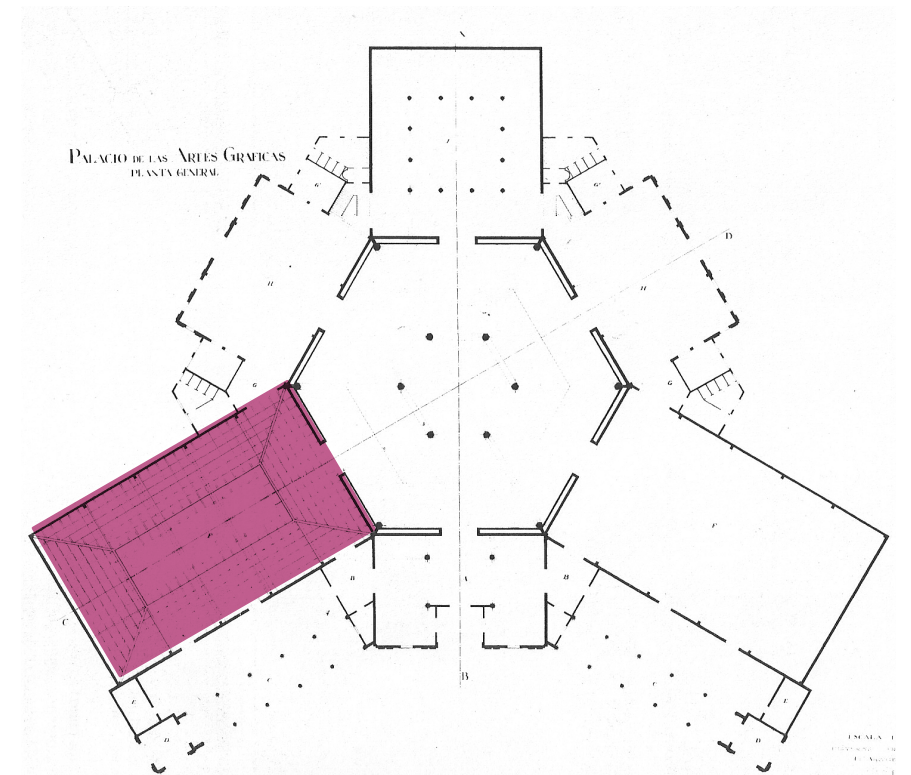
2.8.1 El Palau

Obra dels arquitectes Raimon Duran, membre del GATPAC, i Reynals i Pelayo Martínez, catedràtic de l'escola d'Arquitectura de Barcelona, ocupa una extensió total de 4.000m² i presenta el seu accés principal des del passeig de Santa Madrona.

Es tracta d'una de les propostes arquitectòniques més elaborades del recinte, presentant una recuperació del classicisme Brunelleschià propi del neuentisme. La planta queda organitzada per un gran hall de forma hexagonal que permet distribuir les diferents peces al seu voltant actuant com a deambulatori.

El seu interior concentra gran part del material de les arts gràfiques i de la seva producció com aparells i maquinàries destinades a litografies, tipografia, impressió, calcografies; maquinària i tècniques per a la impressió; l'art del llibre com a disseny i producció mostrant des de llibres antics i revistes fins a màquines especialitzades en composició i enquadernació; aplicacions de la fotografia, fototípia o targetes postals; mapes topogràfics i geogràfics etc.

La Secció Alemanya ocupa gairebé una quarta part d'aquest Palau, on també hi exposen Àustria, Espanya, França i Itàlia.

01 | Palau d'Arts Gràfiques

Arxiu Històric del Col·legi d'Arquitectes
de Catalunya, AHCOAC

2.8.2 Espais d'exposició

Després de visitar les exposicions del Palau d'Agricultura, el visitant és dirigit fins al Palau d'Arts Gràfiques.

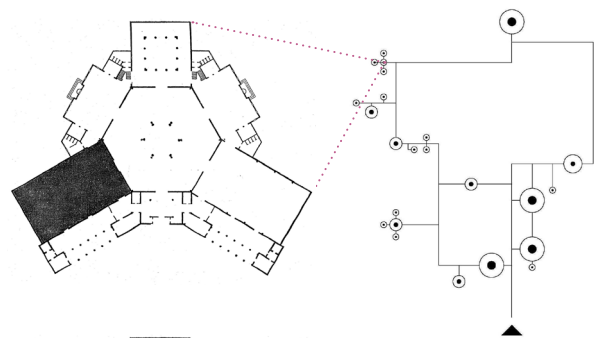
L'accés al Palau dona pas a un espai central que distribueix radialment les cinc sales principals.

La mostra Alemanya ocupa tota una d'aquestes sales, situada a la part esquerra respecte l'entrada (veure diagrama 01).

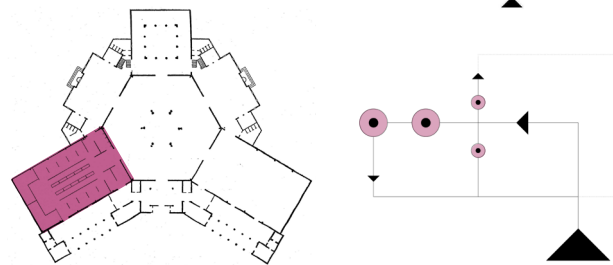
A la carta del 3 de juliol de 1928, el president del Comitè Executiu de l'Exposició Internacional de Barcelona comunica al Dr. E. W. Maiwald la reserva de 1.000m² al Palau d'Arts Gràfiques per a la Secció Alemanya.

En el conveni del 26 de setembre de 1928, el Comitè Executiu de l'Exposició Internacional de Barcelona redueix la superfície reservada inicialment a 680m².

Finalment es destina un total de 693m² per la secció Alemanya d'Arts Gràfiques situats a la Sala B del Palau.

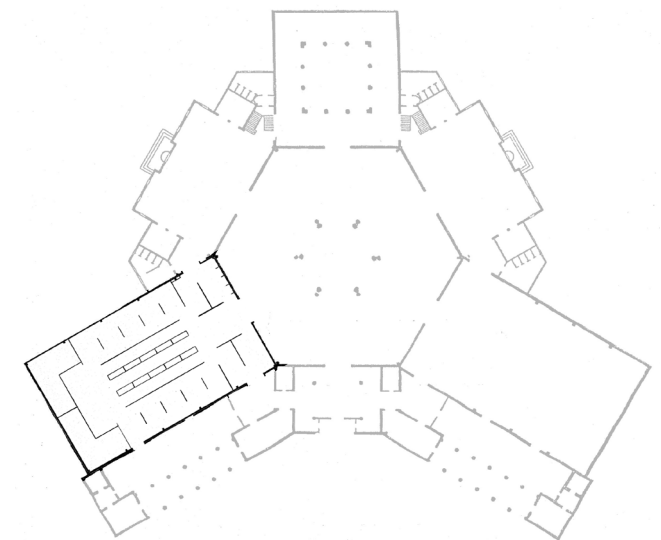
01 | Palau d'Arts Gràfiques
Catàleg Oficial de la Secció Alemanya
Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, AHCB

02 | Palau d'Arts Gràfiques
Esquema d'ubicació de les zones d'exposició
Dibuix de l'autora

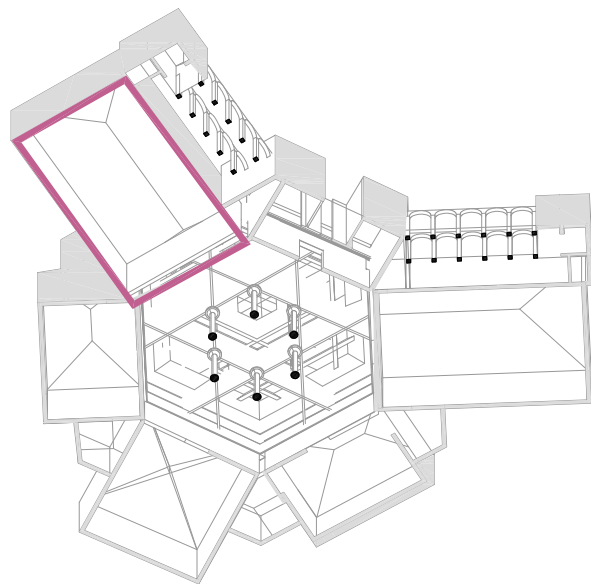
03 | Palau d'Arts Gràfiques
Recomposició a partir dels plànols
del Catàleg Oficial de la Secció Alemanya
Collage de l'autora

04 | Palau d'Arts Gràfiques
Esquema de circulació dins el Palau
Dibuix de l'autora

01 | 02 Palau d'Arts Gràfiques
Recomposició a partir dels plànols del Catàleg
Oficial de la Secció Alemanya
Collage de l'autora

2.8.3 Exposicions

La Secció Alemanya d'Arts Gràfiques a l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929 consta d'un total de 680m² i acull 4 mostres concentrades en un únic espai, la Sala B.

Totes elles s'entenen unitàriament, però cada una ocupa un espai clarament definit.

Les mostres són les següents: Arts Gràfiques i del Llibre, Indústria del Paper i del Llibre, Tintes d'Impremta i Maquinària per a la Indústria Editorial.

GR | Exposició d'Arts Gràfiques

La mostra d'Arts Gràfiques i del Llibre, es col·loca a la banda esquerra del punt d'entrada i és la primera que troba el visitant.

El centre de la Sala l'ocupen ordenadament les mostres referents a la Indústria del Paper i el Llibre i les Tintes d'Impremta.

Per últim i al fons de l'espai, es col·loca la maquinària de grans dimensions dedicada a la Indústria Editorial.

01 | Palau d'Arts Gràfiques

Vista axonòmica zenital del Palau

Dibuix de l'autora

GR.

Arts Gràfiques

GR.01 — Material d'exposició

GR.02 — Documents d'arxiu

— *Imatges*

— *Plànols*

GR.03 — Sistema

GR.04 — Tècnica

GR.01 Material d'exposició

Seguint l'ordre de l'Exposició, les diferents categories exposen:

A l'entrada les mostres més petites: Arts Gràfiques i Arts del Llibre. S'hi mostren diferents tipus de tipografies i enquadernacions, arts calligràfiques, il·lustracions i llibres de Direktion Der Reichsdruckerei i del Verein Deutsches Buchkünstler.

Les indústries del paper i del llibre deixen veure des de jocs de cartes i postals a llibres, revistes, cartells i mapes. Hermann Wolff G.M.B.H o Rotophot entre altres participen en aquesta secció juntament amb Direktion Der Reichsdruckerei, qui edita el catàleg oficial de la Secció Alemanya.

Les mostres relacionades amb el món de les Tintes ocupen l'espai més reduït de la sala i es col·loquen dins de vitrines de vidre. S'exposen sobretot tipus i colors de tintes, però també pastes per a tintes i vernissos, colors secs i matèries primeres, mostres d'impressió tant de tinta negra com de color, etc.

Hi destaquen Gebr. Hartmann, Chemische Fabrik, Chr. Hostmann-Steinberg 'Sche Farbenfabriken G.M.B.H. i Kast&Ehinger G.M.B.H. Druckfarbenfabriken.

Finalment, l'espai dedicat a la maquinària exposa guillotines i talladores o màquines de plegar i cosir per acabats i enquadernacions vàries utilitzades a l'època. Destaquen entre altres empreses com A. Gutberlet & Co o Johne-Werk A.G.

01 | 02 | 03 | 04 | Cartes _ VEREINIGTE STRALSUNDER SPIELKARTENFABRIKEN AKTIENGESELLSCHAFT

05 | Fotogravats multicolors _ ROTOPHOT, AKTIENGESELLSCHAFT FÜR GRAPHISCHE INDUSTRIE

06 | 07 | Postals _ MEISSNER & BUCH

08 | Oleografies _ MAMELOK & SÖHNE G.M.B.H

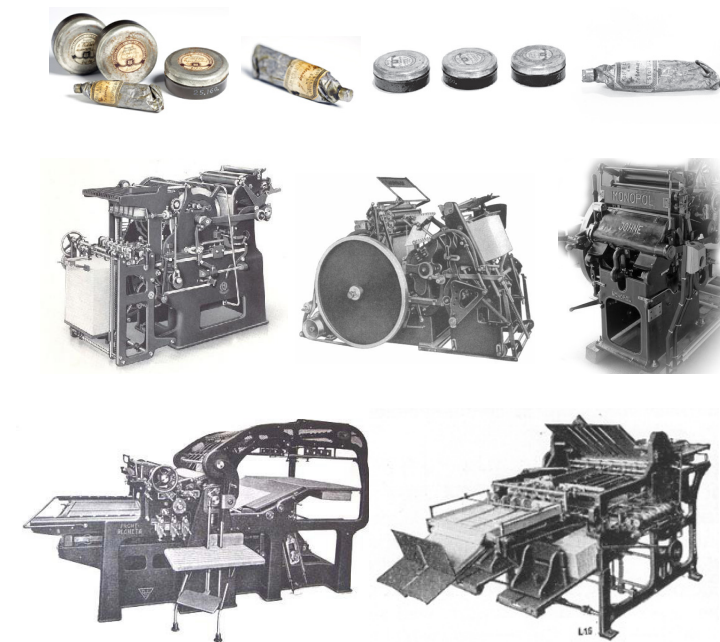
13 | 14 | Mapes geogràfics per escoles i tràfic _ EDUARD GAEBLERS GEOGRAPHISCHES INSTITUT

09 | 10 | 11 | Tintes per imprimir i litografies _ KAST & EHINGER G.M.B.H., DRUCKFARBENFABRIKEN

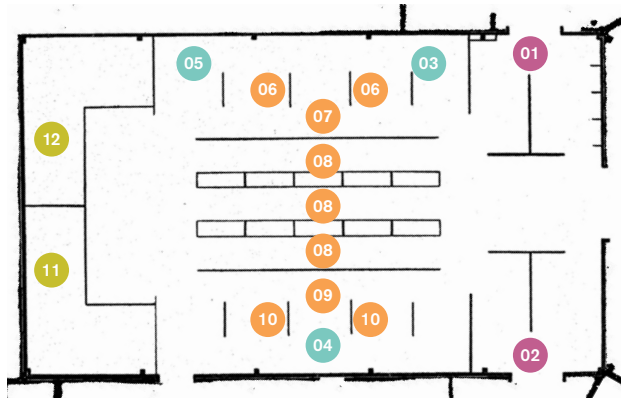
12 | Colors i material per a fabricar tintes _ CHR. HOSTMANN-STEINBERG 'SCHE FARBENFABRIKEN G.M.B.H.

01 | 05 | 06 | Mostres de tires _ DEUTSCHER BUCHDRUCKER-VEREIN E.V.
 03 | 04 | Tires a una i varies tintes _ BUND DER CHEMIGRAPHISCHEN ANSTALTEN
 07 | 08 | 10 | Mapes geogràfics per escoles i tràfic _ EDUARD GAEBLERS
 GEOGRAPHISCHES INSTITUT
 09 | Reproduccions de gravats _ DIREKTION DER REICHSDRUCKEREI
 02 | Tintes _ GEBR. HARTMANN, CHEMISCHE FABRIK

01 | 02 | 03 | 04 | Tintes per impremta _ KAST&EHINGER G.M.B.H.
 DRUCKFARBENFABRIKEN
 05 | Impressora VIKTORIA
 06 | 07 | Guillotines _ JOHNE-WERK A.G.
 08 | Impressora Stop-cylinder_ A. GUTBERLET & CO
 09 | Màquina de plegar i cosir per encuadernació. A. GUTBERLET & CO

Llistat d'industrials i descripció dels objectes exposats segons l'edició final del Catàleg Oficial de la Secció Alemanya.

● **Exposició d'Arts Gràfiques**

1. VERBAND DEUTSCHER OFFSET - UND STEINDRUCKEREIBESITZER E.V.

Calcomanies, targetes postals, atlas, llibres...

1. MAMELOK & SÖHNE G.M.B.H

Oleografies i relleus

1. MANES & CO. G.M.B.H

Targetes postals, plaques per a calendaris, caixes de bombons...

1. MEISSNER & BUCH

Estampes artístiques, adhesius, targetes postals, etiquetes, caixes plegables...

1. E.A. SCHWERDTFEGER&CO. AKT.-GES

Targetes postals, felicitacions participacions de dol, cartells publicitaris

1. VEREINIGTE STRALSUNDER SPIELKARTENFABRIKEN AKTIENGESELLSCHAFT

Cartes

1. VERLAG DER SALA-SPIELE MIT ROTSIEGEL

Jocs de societat i d'ocupació, jocs de Fröbel

1. WILHELM WEFERS AKTIENGESELLSCHAFT GRAPHISCHE KUNSTDRUCKEREI UND PRÄGEANSTALT

Atlas i mapes geogràfics, i llibres il·lustrats

1. GEORG WESTERMANN

Atlas i mapes geogràfics, i llibres il·lustrats

1. HERMANN WOLFF G.M.B.H

Targetes postals, targetes postals religioses participacions de dol, tapes per a caixes...

1-2. CARL SCHIMPF

Adhesius transparents, etiquetes per a indústries, decoracions...

2. HERMANN APPEL

Pintura religiosa per a pedagogia

2. BEGER & RÖCKEL

Targetes i felicitacions de cartró, cel·luloide, seda i vellut; i participacions de bateig

2. M. DUMONT SCHAUBERG, GROSSDRUCKEREI FÜR BUCH-, STEIN-, OFFSET-UND TIEFDRUCK, VERLAG DER 'KÖLNISCHEN ZEITUNG'

Obres, impresos per comerç i indústries, catàlegs, cartells...

2. EDUARD GAEBLERS GEOGRAPHISCHES INSTITUT

Mapes geogràfics per escoles i tràfic

2. IMOGLAS-PLAKATE-FABRIK F.JOSEPHSON BARMEN

Cartells d'anuncis de vidre i cartró envernissats i impermeables a l'aigua

2. G.LÖWENOHN

Llibres d'estampes per nens i de pintura

2. GUST, PEINIGER ABZIEHBILDERFABRIK

Adhesius per a finestres

2. ROTOPHOT, AKTIENGESELLSCHAFT FÜR GRAPHISCHE INDUSTRIE

Fotogravats multicolors

2. PAUL SCHETTLERS ERBEN A.-G., GROSSBUCHDRUCKEREI

Obres, revistes, prospectes, cartells...

2. JOS. SCHOLZ, VERLAG UND DRUCKEREI

Llibres amb quadres instructius, jocs...

2. J.F.SCHREIBER, VERLAG UND GRAPHISCHE KUNSTANSTALT

Cromolitografies per publicacions com llibres, cartells d'història natural, imatges...

2. SERZ&CO., GRAPHISCHE KUNSTANSTALT UND VERLAG

Estampes religioses, adhesius per calendaris, calendaris de butraca...

2. KUNSTANSTALT WEYLANDT

Cartells publicitaris de cartró, vidre i cel·lulosa

● **Exposició de Tintes**

3. KAST & EHINGER G.M.B.H., DRUCKFARBENFABRIKEN

Tintes per impremta, litografia...

4. CHR. HOSTMANN-STEINBERG 'SCHE FARBENFABRIKEN G.M.B.H.

Colors i matèria primera per la fabricació de tintes negres i de color

5. GEBR. HARTMANN, CHEMISCHE FABRIK

Tintes tipogràfiques, litogràfiques, offset, tintes per enquadernació, fototípiques...

● **Exposició de Paper**

● **Exposició de Paper**

6. DEUTSCHER BUCHDRUCKERVEREIN E.V.

Mostres de tiratges d'una i varies tintes

7 | 9. DIREKTION DER REICHSDRUCKEREI

Reproduccions de gravats al coure, dibuixos i pintures de mestres espanyols, inglesos...

8. DEUTSCHE BUCHKUNST DER GEGENWART VEREIN 'DEUTSCHE BUCHKÜNSTLER'

Tipografia, enquadernacions...

10. BUND DER CHEMIGRAPHISCHEN ANSTALTEN, KUPFER- UND TIEFDRUCKEREIEN DEUTSCHLANDS

Tires a una i varies tintes

10. VEREIN DEUTSCHER SCHRIFTGIESSEREIEN

Fulles de mostra d'imprentes

● **Exposició de Maquinària**

11. A. GUTBERLET & CO

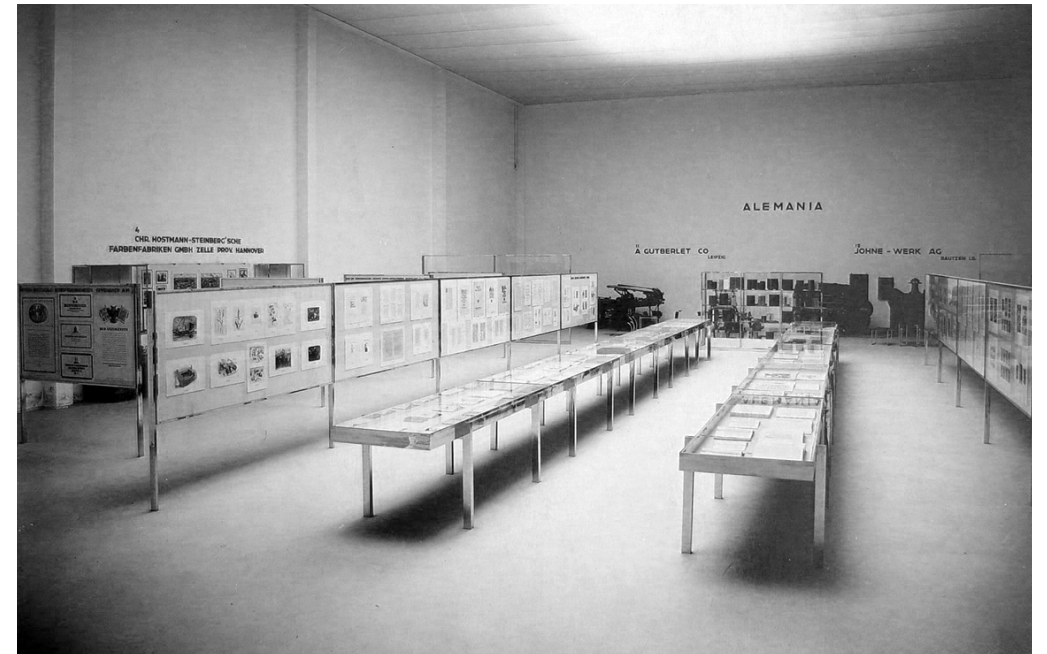
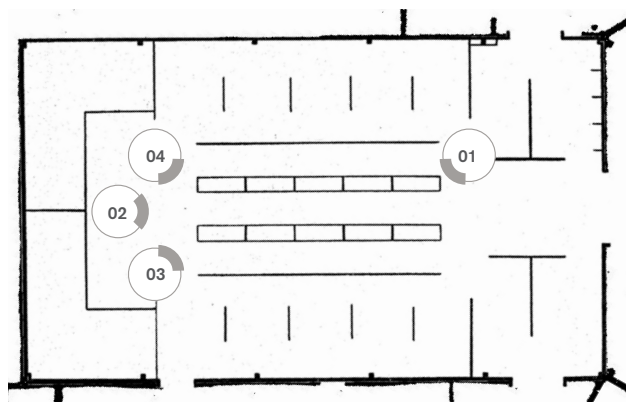
Màquina de plegar i cosir per enquadernacions

12. JOHNE-WERK A.G.

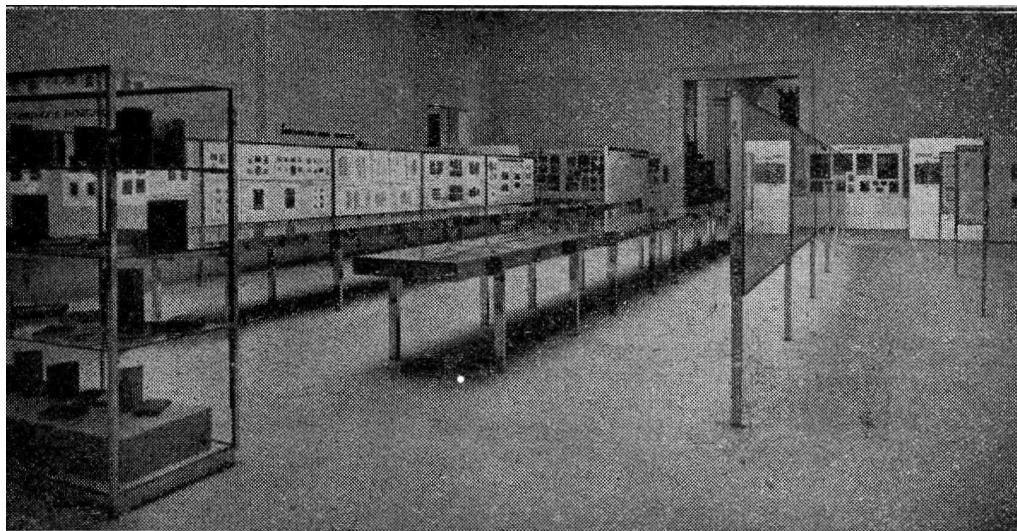
Guillotines de diferents models

GR.02
Documents
d'arxiu

Imatges

01 | Exposició d'Arts Gràfiques
Palau d'Arts Gràfiques
Museum of Modern Art, MoMA

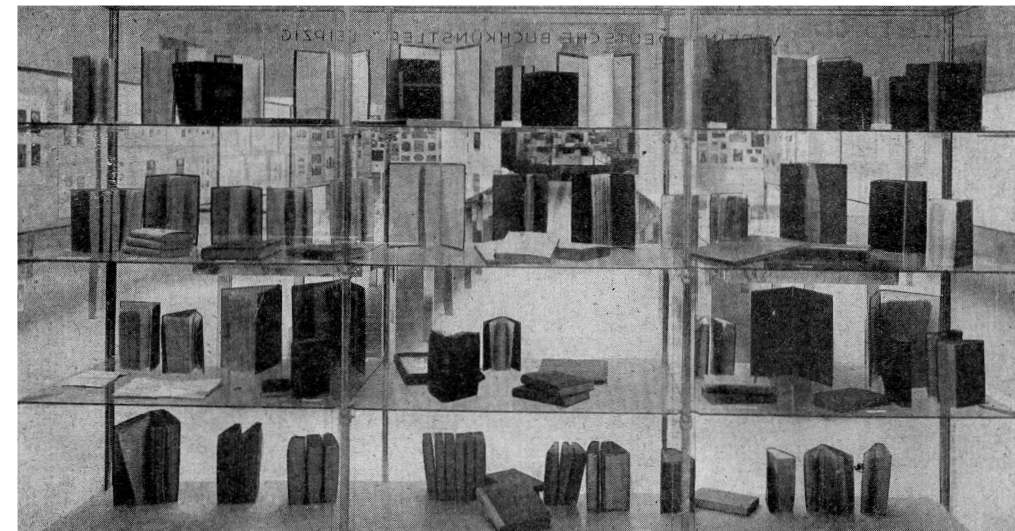

02 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, AHCOAC

Diario Oficial de la Exposición de Barcelona 1929 | N.34

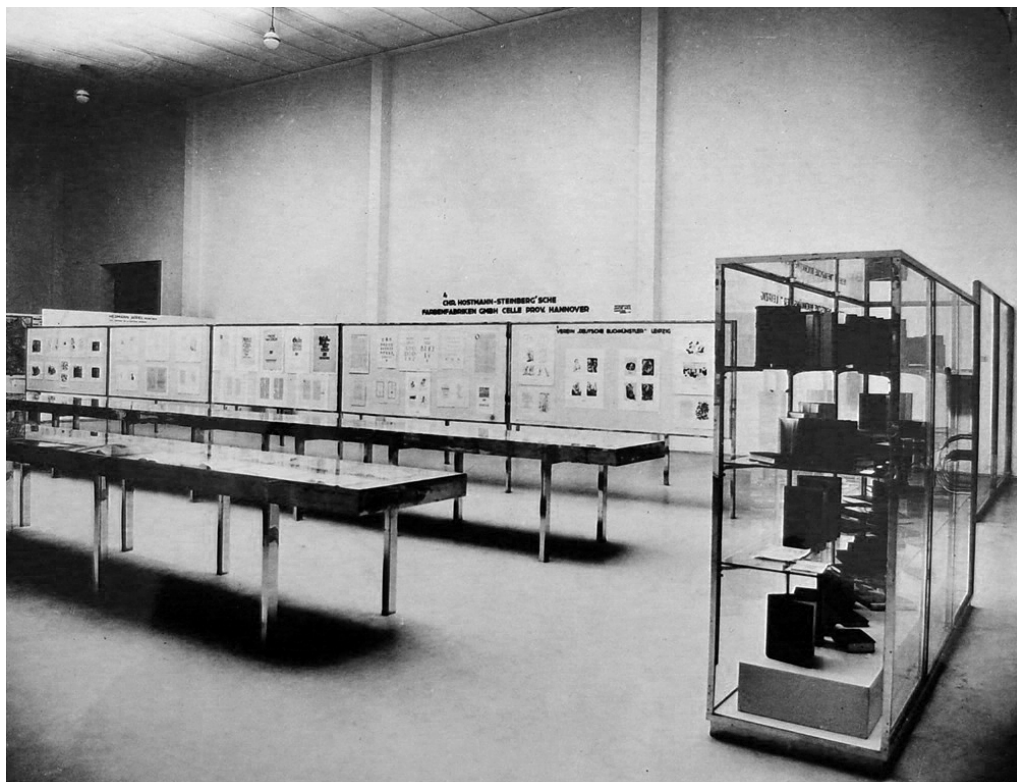

03 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Arxiu del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, AHCOAC

Diario Oficial de la Exposición de Barcelona 1929 | N.23

04 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Museum of Modern Art, MoMA

05 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Des de l'espai central del Palau d'Arts Gràfiques,

veure Exposició d'Arts Gràfiques de la Secció

Alemanya al fons de la fotografia

Arxiu Nacional de Catalunya

J.M Sagarra

07 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Des de l'espai central del Palau d'Arts Gràfiques,

veure Exposició d'Arts Gràfiques de la Secció

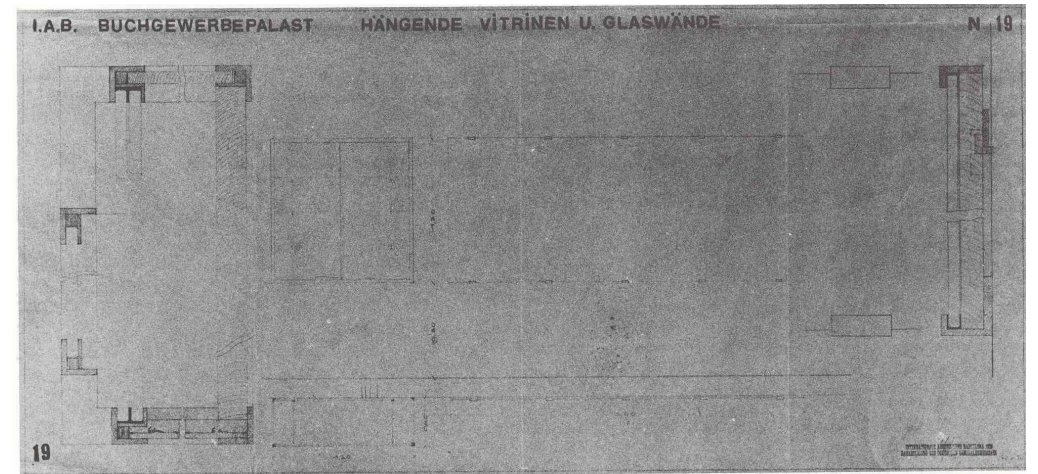
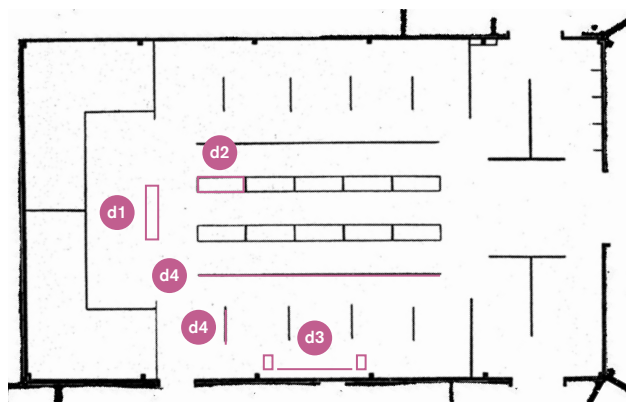
Alemanya al fons a l'esquerra de la fotografia

Arxiu Nacional de Catalunya

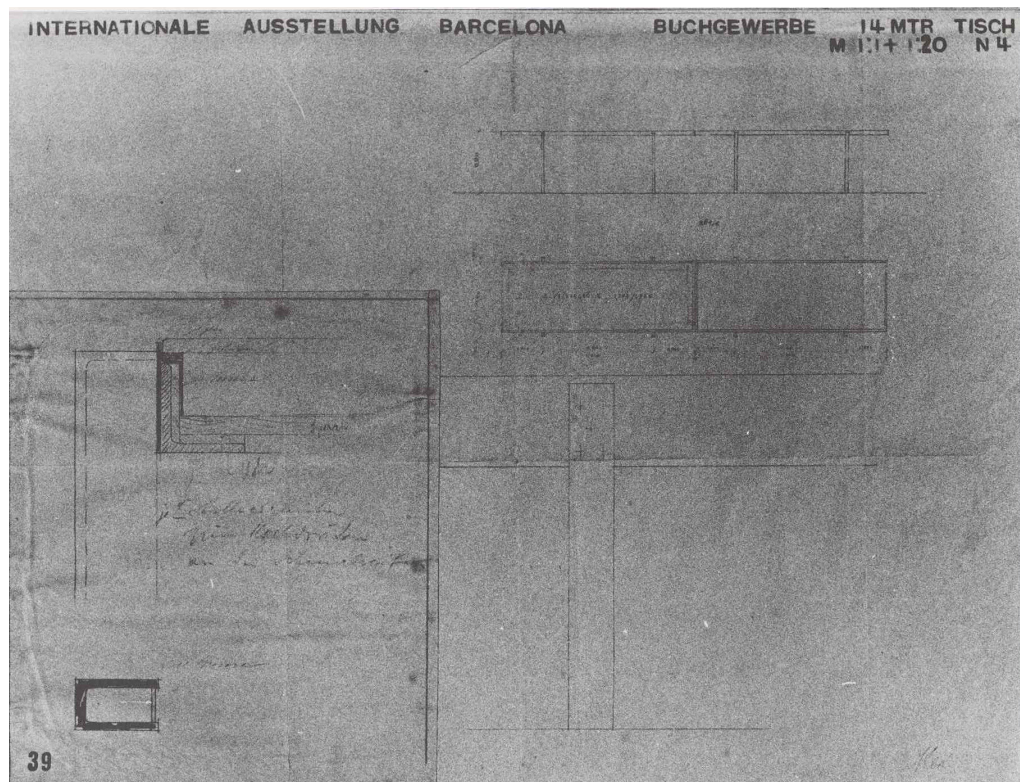
J.M Sagarra

GR.02
Documents
d'arxiu

Plànols

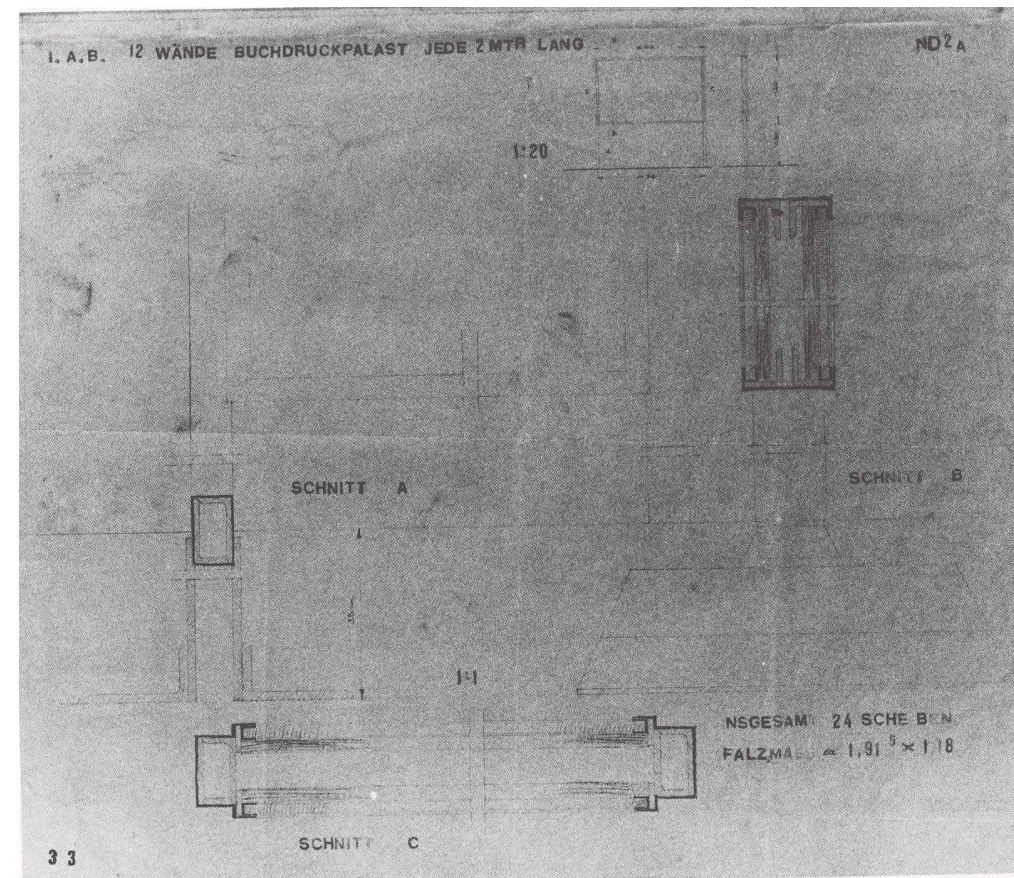
01 | Exposició d'Arts Gràfiques
Palau d'Arts Gràfiques
Museum of Modern Art, MoMA

02 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Museum of Modern Art, MoMA

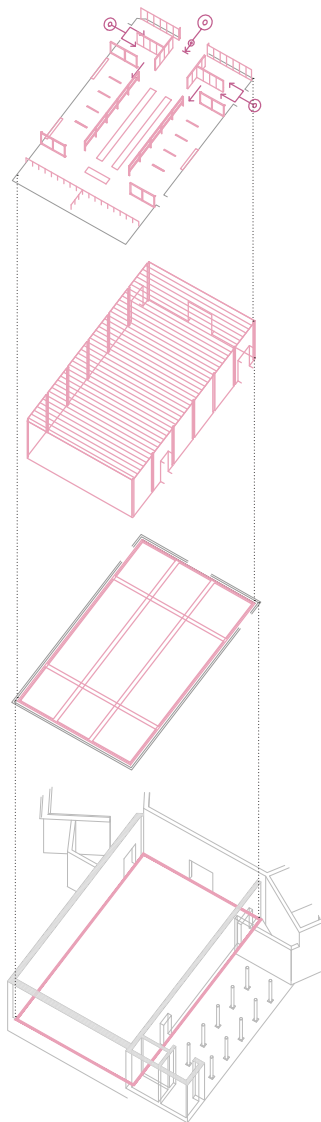

03 | Exposició d'Arts Gràfiques

Palau d'Arts Gràfiques

Museum of Modern Art, MoMA

GR.03 Sistema

Per aquesta sala s'utilitza el *mètode en tres temps* com a procés de projecte ja que el material exposat és de petit format i manufacturat (veure cap. 1.2 p.48). La utilització d'aquest mètode permet cohesionar les diferents exposicions i obtenir un resultat unitari. Una sèrie de cinc diagrames ho il·lustren.

Primer temps

1a. L'espai d'exposició ocupa tota la sala en la què es troba.

Originalment l'espai és de planta rectangular, de perímetre neutre i sense elements estructurals que condicionin l'espai. En canvi el sostre és inclinat a quatre aigües i amb un gran lluernari central.

Per aquest cas, Mies i Reich defineixen el nou espai només amb un fals sostre tèxtil que difumina la llum natural del lluernari i nega el context del Palau.

Segon temps

2a. Una retícula de 3x3 estructura la planta i defineix 9 espais dins de la sala.

Aquesta estructura estableix una jerarquia d'espais on el central, amb una posició frontal a l'accés, esdevé protagonista.

01 | Exposició d'Arts Gràfiques

Vista axonòmica en tres temps

Dibuix de l'autora

2b. L'espai presenta tres accessos.

L'entrada principal situada a l'eix de simetria connecta la sala amb el vestibul del Palau.

Per altra banda els accessos laterals secundaris concatenen amb les sales contigües.

Tercer temps

3a | 3b. En accedir a l'exposició, el visitant s'endinsa fins a l'espai central definit per dos paraments de vidre 'photostands'. Aquests, juntament amb les dues taules de 14m, mostren part del contingut de l'exposició.

Al fons de l'espai, una primera vitrina reté el moviment, i darrere d'aquesta s'exposa la maquinària de gran format.

Finalment als espais laterals, una sèrie de 'photostands' en seqüència pausen el moviment cap a l'entrada.

02 | Exposició d'Arts Gràfiques

Descripció de les plantes i diagrames:

1a. Primer temps

Planta de l'espai previ indicant com es defineix el nou espai d'exposició.

2a. Segon temps

Diagrama de la retícula

2b. Segon temps

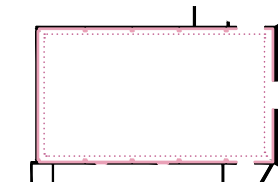
Planta del nou espai d'exposició configurant els accessos segons la retícula.

3a. Tercer temps

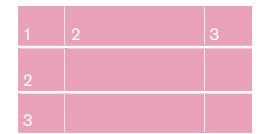
Diagrama de recorreguts i fites

3b. Tercer temps

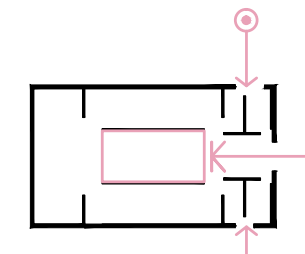
Planta del resultat final indicant les vitrines i objectes exposats.

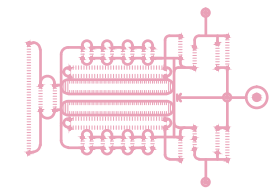
1a

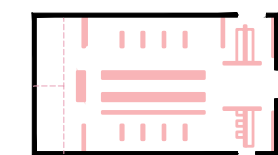
2a

2b

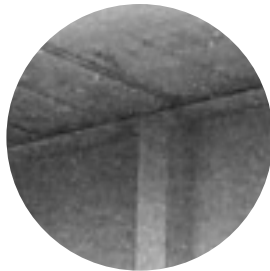

3a

3b

GR.04 Tècnica

Una planta ordenada on s'hi adapten les peces d'exposició i de mobiliari.

En aquest cas, la sala no compta amb un folrat perimetral, sinó que una capa de pintura blanca unifica el color i la llum de la sala deixant vistes les pilastres del Palau. Al prescindir d'aquest revestiment es dissenya una peça d'entrega entre les façanes verticals i el fals sostre.

El fals sostre es conforma a base de veles tèxtils tensades en el sentit transversal de la sala. Diferents fotografies generen certs dubtes amb l'acabat final d'aquest fals sostre, on en algunes es deixen entreveure les làmpares penjades originals del Palau, i en d'altres no.

El paviment original queda cobert per una capa de linòleum.

Com a mobiliari fix destaquen els elements expositors autoportants d'acer i vidre, i unes taules del mateix material col·locades longitudinalment a l'espai central de l'Exposició.

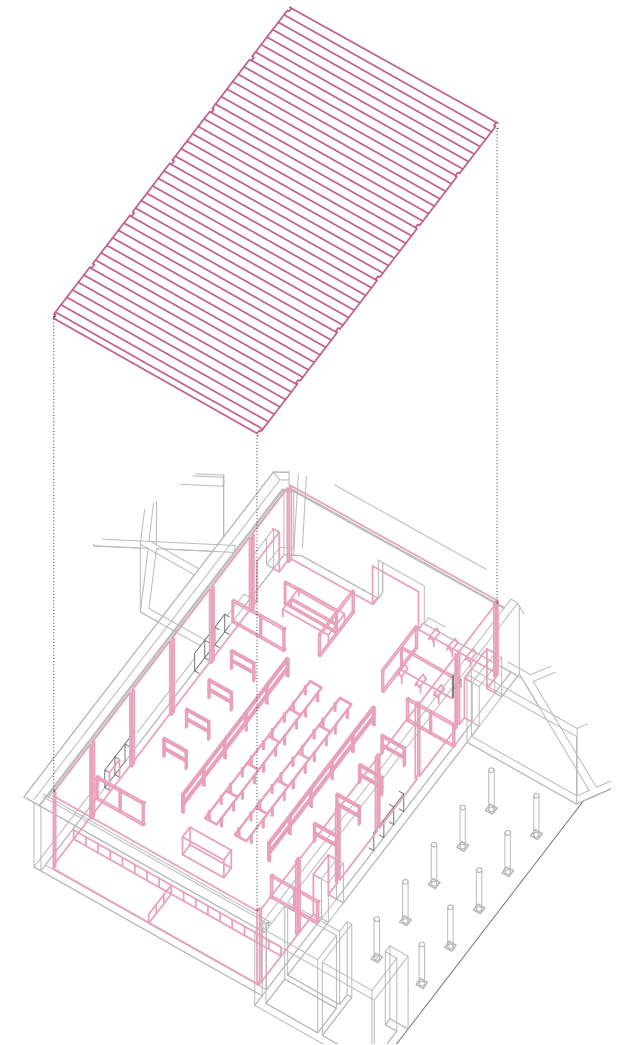
01 | Exposició d'Arts Gràfiques

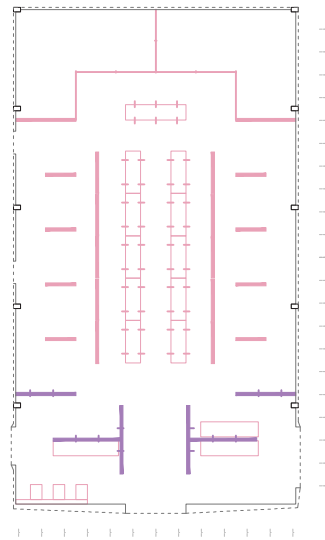
Document fotogràfic de l'Exposició

02 | Exposició d'Arts Gràfiques

Vista axonomètrica de l'Exposició

Dibuix de l'autora

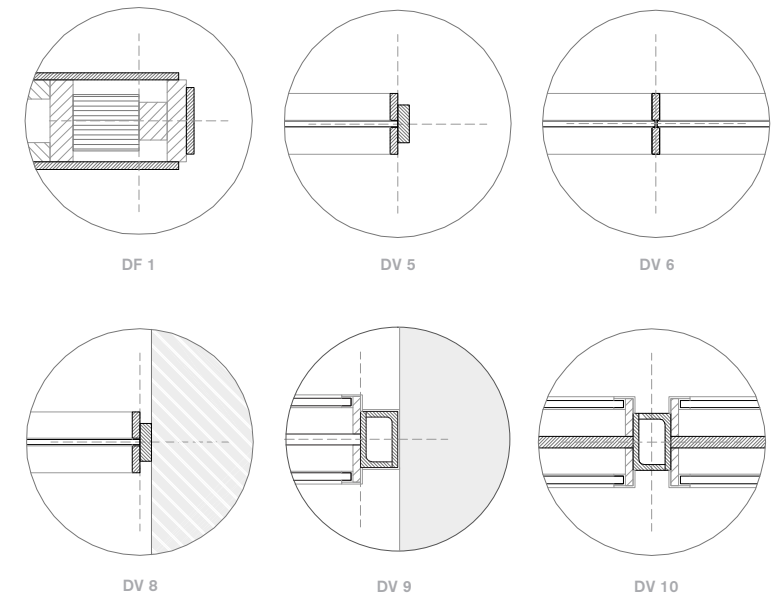
Planta
Escala 1:500

SISTEMA MODULAR DE FUSTA

 Panell vertical de fusta pintada de blanc. Modulació de 1,5m i 1cm de separació

SISTEMA MODULAR D'ACER I VIDRE

- Element autoportant d'acer i vidre
- Bastidor d'acer i vidre
- Barana d'acer cromat i secció tubular

Detalls fusta en planta escala 1:10

DF1 | Panell autoportant

Detalls vidre i acer secció escala 1:10

DV5 | Detall extrem mampara de vidre

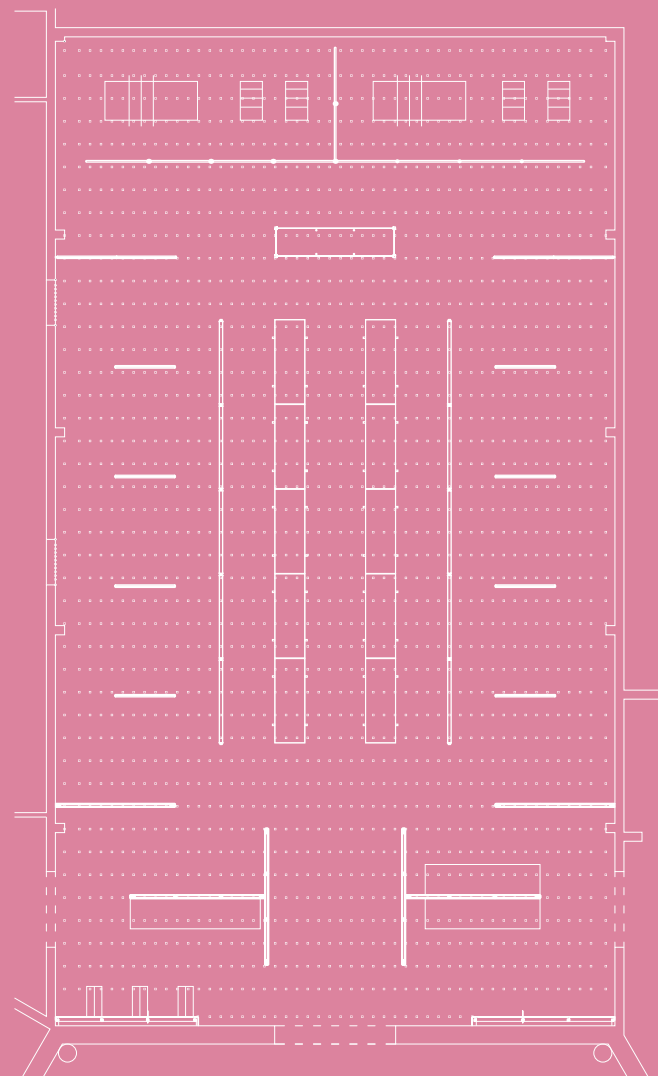
DV6 | Detall intermedi mampara de vidre

DV8 | Detall encontre paret mampara de vidre

DV9 | Detall encontre photostand amb paret

DV10| Detall intermig de photostand

2.8 Palau
d'Arts Gràfiques
GR. Arts Gràfiques

0 2,5 5 10

